

DAVOR KALEM*

Provjera identiteta osoba

UVOD

Provjera identiteta osoba spada među najčešće i najvažnije ovlasti koje primjenjuju policijski službenici tijekom obavljanja policijskih poslova. Uz provjeru identiteta, među najvažnije (možemo ih nazvati i *primarne*) policijske ovlasti spadaju davanje upozorenja i naredbi građanima, pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava, uporaba sredstava prisile te dovođenje i privođenje. Provjera identiteta je gotovo uvijek prvi korak kod provođenja svih policijskih ovlasti, mjera i radnji. Bez provjere identiteta ne možemo otkloniti dvojbu je li nam neka osoba opravdano sumnjiva ili smo krivo prosudili. Bez provjere identiteta policijski službenik ne smije osobi uručiti poziv, nalog za dovođenje, privesti je, uhititi, zadržati je ili provesti bilo koju drugu policijsku ovlast. Provjera identiteta je nužna radi podnošenja potrebnih pisanih izvješća i obrazaca tijekom ili nakon provedene policijske ovlasti; izvješća o događaju, službene zabilješke, raznih potvrda, zapisnika, optužnog prijedloga, kaznene prijave i drugih pisanih podnesaka.

1. ZAKONSKI TEMELJ ZA PROVJERU IDENTITETA

Policijski službenici provode ovlast provjere identiteta kada je provjera identiteta operativno korisna i opravdana, i naravno, zakonski utemeljena. To znači da ćemo navedenu provjeru učiniti u svim situacijama i na način kako je to navedeno u članku 30. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima (ZoPPO)¹ i člancima 49. – 52. Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika (PoNPPS)².

Provjera identiteta osobe koja nije operativno korisna i opravdana, može se smatrati nepotrebnom pa čak i protuzakonitim ometanjem građana od strane policije. Jedan od primjera takvog postupanja predstavlja neaktivnost policijske ophodnje tijekom smjene, koja, da bi zadovoljila formu i navela nekakvu aktivnost u radnom nalogu, bez opravdanog razloga (operativnog i čak zakonitog), neselektivno zaustavlja osobu, prepisuje podatke

* Davor Kalem, dipl. crim., predavač stručnih predmeta u Odjelu za policijsku obuku Policijske akademije MUP-a RH, Zagreb; te predavač na Veleučilištu u Karlovcu.

¹ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima – ZoPPO. (NN 76/09.)

² Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika – PoNPPS. (NN 89/10.)

iz osobnih dokumenata i podnosi obrazac L1 te na taj način prikazuje aktivnost tijekom smjene. Takva provjera identiteta nema nikakvu operativnu korist. Ovakvo postupanje policijskih službenika treba sprječavati jer se radi o nepotrebnom ometanju građana u njihovom svakodnevnom životu te prikupljanju podataka koji samo opterećuju policijske evidencije.

Policijski službenik, kao razloge provjere identiteta, navest će neke od razloga koji su navedeni u točkama 1. – 11. stavka 1. članka 30. ZoPPO-a³. Pri tome treba biti posebno taktičan kod razloga navedenih u točki 7. gdje se radi o *sumnjivoj osobi*. Policajci trebaju izbjegavati izravno priopćavanje građanima kako su im "sumnjivi" jer će to gotovo uvijek izazvati negativnu reakciju osobe prema kojoj se primjenjuje ovlast. Poželjno je taj razlog priopćiti npr. riječima: "Na ovom području se dogodio/lo (kazneno djelo, prekršaj) pa provjeravamo identitet svih osoba koje su slično odjevene i izgledaju kao počinitelj." Ta formulacija je puno blaža od izravne riječi "sumnjiv", a i u rečenici se nalaze riječi *svih osoba* što onda priopćenom razlogu za provjeru identiteta daje širu prihvatljivost.

Inače, policijski službenici u komuniciranju s građanima trebaju se obvezno služiti hrvatskim književnim jezikom, govoriti rečenice koje sadrže najviše 5 do 6 riječi i ne koristiti se previše stručnim policijskim i pravnim izrazima jer to iritira građane. U razgovoru ne postavljati sugestivna i kaptiozna (obmanjujuća) pitanja (Roso, 1995:86-87). Sugestivna pitanja su takva u kojima se na neki način građanima sugerira kako trebaju odgovoriti ("Je li NN imao kaput crne boje?", "Je li NN u ruci imao bocu ili nož?"). Kaptiozna pitanja su vrlo neprimjerena jer se polazi od pretpostavke da je neka činjenica utvrđena iako nije. Treba prije svega postavljati otvorena pitanja (Glavač-Glišić, Vukosav, 2007:111), (tko?, što?, gdje?... – zlatna pitanja kriminalistike).

3

2. Provjera i utvrđivanje identiteta osoba i predmeta

Članak 30.

(1) Policijski službenik provjerava identitet osobe:

1. koju treba uhititi, dovesti, zadržati ili uputiti nadležnim tijelima državne vlasti,
2. od koje prijeti opasnost za druge osobe ili imovinu,
3. nad kojom se obavlja pregled, očevid ili pretraga ili se poduzimaju druge zakonom propisane radnje,
4. koja se zatekne u tuđem domu, objektu i drugim prostorima ili u prijevoznom sredstvu u kojem se obavlja pregled, očevid ili pretraga, ako je provjera identiteta potrebna,
5. koja se zatekne u prostoru ili u objektu na kojem je privremeno ograničena sloboda kretanja, ako je provjera identiteta potrebna,
6. koja prijavljuje počinjenje kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti ili prekršaja ili počinitelje tih djela, odnosno daje obavijesti o tim djelima,
7. za koju postoje osnove sumnje da je počinitelj kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti ili prekršaja ili da je osoba za kojom se traga,
8. koja se zatekne na mjestu počinjenja kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti ili prekršaja,
9. za koju je iz sigurnosnih razloga nužno utvrditi identitet,
10. koja bez opravdanog razloga prikuplja podatke o šticienoj osobi, objektu ili prostoru u kojem se šticiena osoba nalazi,
11. na zahtjev službenih osoba tijela državne uprave te pravne ili fizičke osobe u slučajevima postojanja okolnosti iz točke 1. – 10. ovog stavka, ili ako je vjerojatno da je ta osoba povrijedila njihovo pravo.

(2) Policijski službenik je dužan upoznati osobu s razlogom provjere njenog identiteta, osim ako drukčije nije propisano zakonom.

Policijski službenik će uskratiti davanje podataka osobe za koju je provjerio identitet ako bi se radilo o kaznenim djelima protiv časti i ugleda (kleveta, uvreda i dr.) za koje se progoni po privatnoj tužbi. Ovdje se radi o pojašnjenju točke 11. iz članka 30. ZoPPO-a. Zašto u takvima situacijama policijski službenik neće odmah, na mjestu događaja, priopćiti podatke osoba koje su počinile kazneno djelo protiv časti i ugleda? Najprije zato što počinitelji takvih kaznenih djela nakon dobivenih podataka od druge osobe mogu otići na kućnu adresu te novim, puno težim kaznenim djelom (ubojstvom, tjelesnom ozljedom, oštećenjem tuđe stvari) "oprati" klevetu ili uvredu.

Nadalje, kada policijski službenik od osobe dobije na uvid neki pravovaljani dokument za provjeru identiteta, i kada uvidom sazna podatke od osobe, u tom trenutku je on saznao *službeni podatak*. Znamo da je najkraća definicija službenog podatka: "To je svaki onaj podatak koji policijski službenik sazna u službi ili povodom službe." Policijski službenik za vrijeme obavljanja policijskih poslova i primjene policijskih ovlasti je nesporno službena osoba, pa je i svaki podatak koji on sazna tijekom službe službeni podatak s kojim smije manipulirati samo sukladno zakonskim odredbama o zaštiti tajnosti službenih ili osobnih podataka. U opisanoj situaciji kad se radi o počiniteljima kaznenih djela protiv časti i ugleda, policijski službenik nije ovlašten osobno davati podatke o počinitelju oštećenom, nego će ih uputiti da se pisanim putem obrate Ministarstvu unutarnjih poslova radi dobivanja podataka za podnošenje privatne tužbe.

Pravovaljani dokumenti za provjeru identiteta osoba jesu: a) osobna iskaznica, b) putovnica, c) vozačka dozvola, d) pomorska knjižica (matrikula), e) studentski indeks. Identitet osoba može se iznimno provjeriti i na temelju drugih dokumenata koji imaju fotografiju (iskaznice sportskih klubova, iskaznica javnog prijevoza i drugih).

1.2. Prikrivena provjera identiteta

Policijski službenik može *prikriveno* provjeriti identitet osobe za koju postoje osnove sumnje da bi mogla biti počinitelj kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti (čl. 32. ZoPPO-a i čl. 57. PoNPPS-a). Prikrivena provjera obavlja se promatranjem, pratnjom, prikupljanjem obavijesti, prikupljanjem obavijesti uz prikrivanje svrhe prikupljanja, prikrivanjem svojstva policijskog službenika i primjenom mjera tehničkog snimanja. Ako nije drukčije propisano posebnim zakonom, *mjere pratnje i tehničkog snimanja* mogu trajati neprekidno 24 sata, a ukoliko se radi o provjeri identiteta osumnjičenika za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora od najmanje 12 godina, te mjere mogu trajati 48 sati.

2. NAČIN PROVOĐENJA OVLASTI PROVJERE IDENTITETA OSOBE

2.1. Osnovna sigurnosno-taktička pravila kod provjere identiteta osobe

Policijski službenici kod provođenja bilo koje policijske ovlasti, mjere i radnje trebaju osobi pristupiti propisno odjeveni, urednog izgleda, uredne, čiste i zakopčane odore, na glavi imati službenu kapu, pozdraviti je te joj se obratiti ugodnim, ali odmjerenim i službenim glasom koji neće iritirati osobu.

Vrlo je neprimjereno da policijski službenici tijekom obavljanja zadaća, a poglavito kada se obraćaju građanima, žvaču žvakaću gumu, puše, konzumiraju hranu, piće, drže čačkalice u ustima i slično.

Stav, izgled, držanje i glas trebaju odavati ozbiljnost namjere policajca u provođenju ovlasti, ali ne smije biti agresivan, grub, podcjenjujući ili na bilo koji drugi način neprimjeren.

Prije pristupanja osobi, ili dolaska na mjesto događaja, policijski službenici u ophodnji trebaju se dogovoriti o podjeli uloga, taktici i redosljedu kod provođenja određene ovlasti. Bez prethodnog dogovora o ulogama i taktici, postupanje policijske ophodnje bit će površno, neorganizirano, a za građane zbunjujuće i vjerojatno smiješno. Kod pristupanja osobi u rukama se ne drže nepotrebni predmeti (olovka, blok za pisanje, obrasci) nego ih se uzima u određenom stadiju provjere ili primjene ovlasti. Podjela uloga znači da jedan policajac izravno provodi policijsku ovlast, a drugi policajac je u ulozi zaštite i veze (Blažek, 1996:8), (slika 1).

Policajac koji provodi policijsku ovlast obraća se osobi i od nje traži na uvid osobne dokumente, dok policajac u ulozi zaštite i veze pažljivo motri na osobu kako bi mogao u svakom trenutku reagirati na mogući bijeg ili napad osobe. Istovremeno motri i postupanje svoga kolege te mu diskretno skreće pozornost u slučaju propuštanja obavljanja neke mjere koja je obvezna sukladno pravilima struke (pregled osobe, pregled predmeta, upisivanje svih podataka i slično). Nikada oba policijska službenika ne smiju obavljati određene radnje istovremeno, paralelno, primjerice – jedan upisuje podatke, dok drugi pregledava osobu. Uvijek jedan obavlja radnju, a drugi je u ulozi zaštite i veze.

Slika 1: Prikaz taktičkog rasporeda tzv. sigurnosni trokut

Partnerstvo policijskih službenika u ophodnji znači međusobno povjerenje, suradnju i nadopunjavanje kod obavljanja policijskih poslova i provođenja ovlasti.

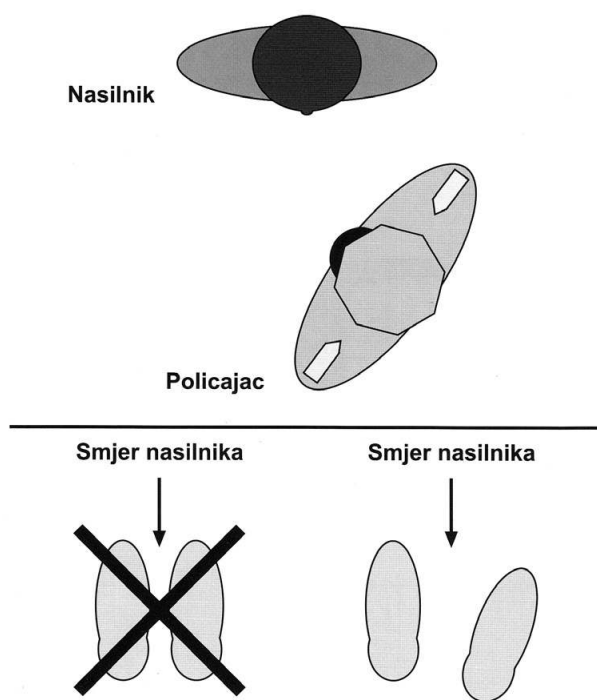
Kod podjele uloga, obično se izravno obraća građaninu i poduzima određenu mjeru (vezivanje, pregled osobe) iskusniji policijski službenik, koji bolje poznaje borilačke vještine, odlučniji je u postupanju, ima razvijenije komunikacijske vještine (ovo nije pravilo nego preporuka).

Kod obraćanja osobi vrlo je važna tzv. *neverbalna komunikacija* ili govor tijela, a posebno treba obratiti pozornost i kontrolirati kretanje i držanje ruku jer ruke šalju neprijateljske, ali i obrambene poruke. Policijski službenici nikako ne bi smjeli (Cajner Mraović, 2003:162):

- prekrižiti ruke na prsima ili iza leđa (takvim stavom šaljemo agresivne poruke)
- pridržavati jednu ruku drugom rukom (poruka nesigurnosti, čak i straha).

Ruke trebaju biti opušteno uz tijelo ili ispred trbuha, šake ne smiju biti stisnute nego opušteno, a stopala kod niskorizičnih situacija trebaju biti blago razmaknuta u razini ramena.

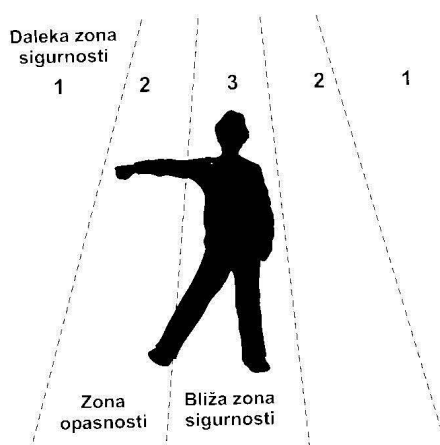
Kada se radi o provjeri identiteta osoba koje narušavaju javni red i mir, koje su pod utjecajem alkohola ili pokazuju bilo koju vrstu agresivnosti, policijski službenici trebaju zauzeti poluzastitni (poluborbeni) položaj tijela (desni ili lijevi, ovisno na kojoj strani policajac nosi osobno naoružanje) koji omogućava bržu obrambenu reakciju policajca na način da ispruži dominantnu nogu s lagano opuštenim koljenima i polubočnim stavom u odnosu na osobu (Cajner Mraović, 2003:260), (slika 2). Ako policijski službenik može procijeniti dominantnu (jaču) stranu napadača (dešnjak ili ljevoruk), poželjno je da se postavi tako da je bliže napadaču s njegove slabije strane.

Slika 2: Poluzastitni (poluborbeni) položaj tijela

Nasilnu (agresivnu) osobu, s vremena na vrijeme pogledati u oči, ali gledati i vrat na mjesto gdje mu se kopča gornji gumb na odjeći. Pogledom na to mjesto "hvatamo" svaki pokret ruke ili noge.

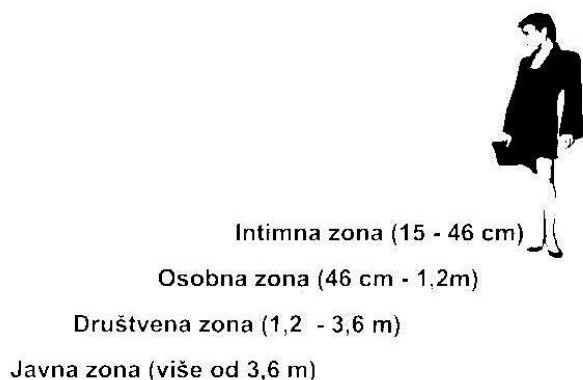
Osobi se ne smije dozvoliti pretjerano približavanje. Policijski službenici taktički se postavljaju u položaj tzv. sigurnosnog trokuta (Blažek, 1996:18), što znači da policijski službenik koji se obraća osobi i provodi policijsku ovlast, staje ispred nje na sigurnoj udaljenosti koja odgovara dužini ispružene ruke i do dvije dužine gumene palice. To je tzv. *distancirana zona sigurnosti* (Cajner Mraović, 2003:259), (slika 3) u kojoj policajac ne može biti zahvaćen rukom, nogom ili predmetom koji osoba drži. Policajac koji je u ulozi zaštite i veze postavlja se na istoj udaljenosti lijevo ili desno od osobe pod kutom od otprilike 45°, a može zauzeti položaj i iza osobe, polulijevo ili poludesno. Policajac u zaštiti postavlja se tako da u svakom trenutku vidi sumnjivu osobu te da može spriječiti bijeg i odbiti napad, a ovisno o situaciji i prosudbi, može u rukama držati na sprem palicu ili čak vatreno oružje. Kod provjere identiteta i drugih policijskih radnji, policijski službenici trebaju taktički iskoristiti svaku pogodnost koja im daje prednost u odnosu na osobu prema kojoj primjenjuju ovlast (fizičke zapreke, zidovi, sustavi tehničke zaštite).

Slika 3: Zone sigurnosti

Nikako se ne smije dozvoliti da osoba uđe policajcima u *zonu opasnosti*, u kojoj policajac može biti tjelesno ili s nekim opasnim predmetom napadnut od strane osobe; ili u tzv. *blisku zonu sigurnosti*, zonu izravnog tjelesnog kontakta, poglavito rukama, u kojoj osoba ne može teže ozlijediti policajca, ali mu može pokušati zadati udarac glavom, oteti oružje, palicu ili sredstvo veze.

Ako pogledamo sliku 4 (Cajner Mraović, 2003:162), onda osobe prema kojima poduzimamo ovlast provjere identiteta trebamo držati u prostoru *društvene zone*.

Slika 4: Podjela zona glede odnosa prema osobi

2.2. Stadiji provjere identiteta

Provjera identiteta osoba obavlja se kroz pet stadija (tablica 1).

I. stadij	obraćanje osobi (iniciranje razgovora, traženje na uvid isprave)
II. stadij	provjera vjerodostojnosti isprave
III. stadij	uzimanje osobnih podataka, osobnog opisa i eventualni pregled osobe
IV. stadij	provjera podataka u IS MUP-a
V. stadij	postupak po dobivenoj provjeri (vraćanje isprava, otpuštanje osobe ili dovođenje, uhićenje ili drugo).

Tablica 1: Provjera identiteta osoba

Ako sumnjamo u vjerodostojnost isprave postaviti ćemo osobi tzv. kontrolna pitanja⁴ o identitetu osobe, adresi, datumu i mjestu rođenja. Provjera identiteta osobe koja nema kod sebe propisanu ispravu može se učiniti na temelju vjerodostojnog iskaza osobe čiji je identitet provjeren. U ovom je ključna riječ *može* što znači da je policijskom službeniku ostavljeno na prosudbu hoće li iskaz prihvatiti kao vjerodostojan ili će osobu privesti u policijsku postaju na utvrđivanje identiteta.

Kada policijski službenici zateknu osobe bez osobnih dokumenata, a provjerom u IS MUP-a utvrde da se radi o evidentiranim počiniteljima kaznenih djela i težih prekršaja, tada takve osobe treba obvezno privoditi na utvrđivanje identiteta jer ćemo na taj način vjerojatno poremetiti plan osobe da počini kazneno djelo, sastane se s pomagačima, jatacima ili drugim suradnicima u kriminalnim radnjama.

Provjera identiteta osobe, koja nije obvezna po zakonu posjedovati javnu ispravu s fotografijom (osoba mlađa od 16 godina), provodi se uvidom u drugu ispravu s fotografijom (iskaznice sportskih klubova, javnog prijevoza).

⁴Primjer iz prakse: Policijskim službenicima na graničnom prijelazu Bregana učinila se sumnjiva osobna iskaznica izdana, prema navedenom datumu izdavanja, prije pet godina, a koja je bila u besprijekornom stanju. Dodatnu sumnju kod policajaca izazvao je detalj da je vlasnik osobne iskaznice na sebi imao istu košulju kao i na fotografiji na osobnoj iskaznici prije pet godina. Tijekom kriminalističkog istraživanja osoba je priznala da je osobna iskaznica krivotvorena i da je izrađena prije dva dana.

Osoba kojoj provjeravamo identitet treba uvijek imati ruke izvan džepova, po mogućnosti spuštene uz tijelo da se vide dlanovi, a isprave vadi jednom rukom, bez naglih pokreta, na što će je policijski službenici upozoriti.

Nakon obavljene provjere identiteta, policajci osobi vraćaju isprave, zahvaljuju na suradnji i pitaju je ima li kakvih primjedaba na njihovo postupanje. Ako osoba izjavi da ima primjedbe na njihovo postupanje, pitat će je o vrsti primjedbe, a o svemu, putem sredstava veze, obavijestit će operativno dežurstvo policijske postaje te po povratku u policijsku postaju sačiniti posebno izvješće.

Osobi, koju su otpustili, policajci ne okreću odmah leđa, nego je još kratko vrijeme prate pogledom dok se udaljava (desetak koraka). Ako osoba nastavlja kretanje prema policajcima, oni se razdvajaju ili odmiču na stranu tako da osoba uvijek prođe ispred njih na sigurnoj udaljenosti.

Provjera identiteta osobe koju policijski službenici poznaju obavlja se samo po potrebi i prosudbi.

O obavljenoj provjeri identiteta policajac je dužan sačiniti izvješće, odnosno popuniti obrazac L-1.

2.3. Taktika provjere identiteta sumnjive, opasne ili naoružane osobe (Perić, 1987)

Pojam *sumnjiva osoba* nigdje u stručnoj policijskoj literaturi nije definiran s jednom ili dvije rečenice koje bi ga precizno opisale i pojasnile. Kad policijski službenik zamijeti osobu koja ulazi u kategoriju "sumnjiva", tada u njegovoj ocjeni i prosudbi dolazi do punog izražaja izoštrena moć zapažanja i sposobnost psihološkog poniranja i nijansiranja od strane policajca, sposobnost uočavanja i razlikovanja detalja u izgledu, ponašanju, načinu odijevanja, hodu, ponekad beznačajnih ali često odlučnih detalja koji prosječnom promatraču ništa ne znače i ne bi na ništa ukazivali, ali koji tu osobu u policijskom oku čine bitno različitom od svih drugih osoba.

Slika 5: Zaustavljanje naoružane osobe i taktički raspored policijskih službenika

Slika 6: Davanje naredbe naoružanoj osobi

Provjera identiteta osobe koja je naoružana vatrenim oružjem ili drugim opasnim predmetom obavlja se uz prethodno zauzimanje zaklona od strane policijskih službenika i postavljanja oružja na sprem. Osobu zaustavljamo na udaljenosti od 5 do 10 koraka (slike 5–8), izdaju se jasne i oštre naredbe: "Stoj, policija!", "Stoj, ne miči se, ruke u zrak!",

"Odloži oružje (s dva prsta)!", "Odstupi od oružja!", "Ruke na zatiljak", "Raširi noge!" i sl. Osobi naređujemo da odloži opasan predmet te da se udalji od predmeta, naređuje joj se da dignu ruke u zrak ili da ih stavi na zatiljak. Osobi se može narediti da klekne, legne na prsa i stavi ruke na leđa. Nakon toga je vežemo sredstvima za vezivanje i obvezno obavimo sigurnosni pregled radi pronalaska predmeta pogodnih za napad ili samoozljeđivanje. Briga o vlastitoj sigurnosti kod svih policijskih mjera i radnji/intervencija je obveza svakog policijskog službenika, a posebno je važna za nadređene rukovoditelje da upozore policijske službenike na potreban oprez u intervenciji i da sami ne izlažu snage kojima rukovode nepotrebnim rizicima (Grigoleit i dr., 2005).

Policajac koji provodi radnju ne smije se ni u jednom trenutku postaviti između sumnjive osobe i ostalih policajaca na liniji vatrenog oružja.

Neophodno je postavljati se taktički uvijek tako da javna rasvjeta ili sunce budu policajcu iza leđa ili iznad glave, a da sumnjivoj osobi svijetli u lice.

Slika 7: Raspored policijskih službenika tijekom razoružavanja i vezivanja osumnjičenika

Slika 8: Savladavanje otpora, vezivanje naoružane osobe i obavljanje sigurnosnog pregleda

Kada obavljamo provjeru identiteta sumnjive osobe, poglavito noću, u blizini trgovine, kioska, kuće i sličnog, trebamo imati na umu da je osoba možda samo prethodnica ili izviđač drugim počiniteljima kaznenih djela. Treba obratiti pozornost na skrivene poglede osobe, određene neprimjetne znakove, treba pregledati okoliš objekta kao i vozila u blizini mjesta zatjecanja osobe jer se nerijetko u blizini skrivaju stvarni počinitelji kaznenog djela, a moguće je da ćemo pronaći predmete već počinjenog kaznenog djela ili provalnički alat.

Treba voditi brigu o tome da se osobe uvijek nalaze ispred policijskih službenika (u vidokrugu) da ih ne okruže, zaobiđu ili na drugi način ne dovedu u taktički nepovoljan položaj.

Na otvorenom prostoru (izvan naselja) osoba se može prethodno pratiti te zaustaviti na pogodnom mjestu kao što je osvijetljeni prostor, prostor bez raslinja ili grmlja (Perić, 1987:364-365). Policajci se razdvajaju, zauzimaju zaklon te zaustavljaju osobu na udaljenosti 5 do 10 metara i traže na uvid isprave. Na svaki nagliji pokret izdaju se potrebne naredbe ("Ne miči se!", "Ruke u zrak!", "Odbaci pištolj, sjekiru, nož...!"). Jedan policajac

prilazi oprezno osobi odostraga, veže je sredstvima za vezivanje, obavlja sigurnosni pregled te oduzima oružje ili opasno oruđe.

2.4. Provjera identiteta osoba u zatvorenim prostorima (Perić, 1987)

Provjera identiteta osoba u zatvorenim, najčešće ugostiteljskim objektima od policijskih službenika zahtijeva poseban oprez i taktičku prilagodbu. U tim prostorima obično je prisutan veći broj osoba, prostorije su slabije osvijetljene, glazba je glasna, prostori su često manje površine, otprilike 50-ak m². Sve navedene osobine zatvorenog prostora ne pružaju mogućnost primjene sigurnosno-taktičkih pravila kao kod provjere identiteta koju provodimo na otvorenom prostoru i bitno utječu na osobnu sigurnost policijskih službenika.

Treba promotriti cijeli prostor i "snimiti" strukturu gostiju (pijani, pripiti, mlađi, stariji), predmete pogodne za napad (boce, čaše, pepeljare, dijelovi inventara i namještaja).

Provjeru identiteta nikada ne obavljati na sredini prostorije gdje su policijski službenici najizloženiji mogućnosti napada sa svih strana, nego to činiti blizu zida, najbolje kod ulaza u prostoriju radi lakšeg i bržeg izvođenja osobe iz prostora. U svim prigodama policijski službenici ne smiju osobama dozvoliti bilo kakve rasprave, odugovlačenja ili slično odvratanje pozornosti.

Posebno treba skrenuti pozornost i biti posebno oprezan kada policajci izdaju osobi naredbu da nešto učini, a ona počne odugovlačiti, skretati pozornost ili na drugi način pokušava dobiti na vremenu. U takvim situacijama policajci mogu očekivati samo dvije stvari: napad ili bijeg osobe.

Prigodom dolaska do takvih prostora treba iskoristiti svaku pogodnost da se prostor vizualno pregleda izvana (ostakljena stijena, prozori, otvorena vrata). U prostor ulaziti oprezno, najprije malo otvoriti vrata kako bi se izbjeglo moguće ozljeđivanje bačenim predmetom (boca, čaša, pepeljara, stolica).

Kada pristupamo osobi koja u rukama drži bocu ili čašu s pićem, obvezno od nje tražimo da ih odloži od sebe, a ako stoji uza šank, da se makne od nje te primjenjujemo sve dosad navedene sigurnosno-taktičke mjere.

Ako policijski službenici pristupaju osobi koja je narušavala javni red i mir a koja je nasilna, koja je verbalno ili na drugi način agresivna prema policijskim službenicima ili drugim osobama, najprije će obaviti osobni (sigurnosni) pregled takve osobe radi pronalaska opasnih predmeta pogodnih za napad, a potom će od osobe zatražiti na uvid osobnu iskaznicu. Takvu osobu će po prosudbi najprije preventivno vezati sredstvima za vezivanje, potom obaviti osobni pregled te je privesti u službene prostorije i tamo provjeriti njezin identitet.

3. ZAKLJUČAK

Provjera identiteta osobe, kao temeljna policijska ovlast, može ponekad biti vrlo složena za provođenje, a nerijetko i vrlo opasna. Kad sami provjeravamo identitet neke sumnjive osobe ili gledamo kolege koji to čine, uvijek se zapitajmo jesmo li poduzeli sve potrebne mjere opreza u odnosu na sumnjivu osobu. Vrlo često, poglavito iskusniji policajci, pristupaju osobama preopušteno, ovlasti provode rutinski, što je vrlo opasno ponašanje u

policijskom poslu. U policijskom poslu nema rutinskih postupanja, nego svaka situacija nosi u sebi razinu rizika (nisku, srednju ili visoku), radi čega treba uvijek biti pripravan za mogući bijeg ili napad osobe prema kojoj primjenjujemo određenu ovlast. Policijski službenici svakoj situaciji trebaju pristupati s dozom pozitivne sumnjičavosti i opreza, što opet ne smije nikako prerasti u paranoju ili strah.

LITERATURA

1. Blažek, Nj. (1996). *Sigurnost u intervenciji policije*. Zagreb: MUP RH.
2. Cajner Mraović, I. i sur. (2003). *Policijski priručnik*. Zagreb: MUP RH.
3. Glavač-Glišić R., Vukosav, J. (2007). *Policijska psihologija i komunikologija*. Zagreb: MUP RH.
4. Grigoleit, B., Štrk, D., Wulff, S. P. (2005). *Taktika policijskog postupanja*. Zagreb: MUP RH.
5. Perić, V. (1987). *Oblici operativne djelatnosti službe javne sigurnosti*. Zagreb: RSUP SRH.
6. *Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika*. NN 89/10. Zagreb: Narodne novine.
7. Roso, Z. (1995). *Informativni razgovor i intervju*. Zagreb: MUP RH.
8. Šuperina, M., Dujmović, Z. (2010). *Policijske ovlasti i ljudska prava i slobode*. Knjiga 1 i 2. Zagreb: Laserplus.
9. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*. NN 76/09. Zagreb: Narodne novine.